



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЯНОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 2930/04 г.)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

30 септември 2010 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

30/12/2010

Това решение е окончателно при условията, посочени в чл. 44, ал. 2 от Конвенцията, но може да претърпи редакционни промени.

По делото на Деянов срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ като Отделение в състав:

Ренате Йегер (Renate Jaeger),

Раит Марусте (Rait Maruste)

Марк Вилигер (Mark Villiger),

Изабел Беро-Лефевр (Isabelle Berro-Lefèvre),

Миряна Лазарова Трайковска (Mirjana Lazarova Trajkovska),

Здравка Калайджиева,

Гана Юдкивска (Ganna Yudkivska), *съдии*

и Стивън Филипс (Stephen Phillips), *заместник-секретар на Отделението,*

след проведено закрито заседание на 7 септември 2010 г.,

се произнесе със следното съдебно решение, постановено на същата дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№ 2930/04 г.) срещу Република България, подадена на 6 януари 2004 г. пред Съда на основание на чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (“Конвенцията”) от българския гражданин г-н Тодор Станиславов Деянов (“жалбоподателя”).

2. Жалбоподателят се представлява от г-жа С. Стефанова и г-н М. Екимджиев – адвокати, практикуващи в град Пловдив. Българското правителство („правителството”) е представлявано от своите агенти – г-жа С. Атанасова и г-жа Н. Николова от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателят твърди, както е видно, че властите не са реагирали своевременно на изчезването на неговия син през 1997 г., както и че поредица от граждански производства, по които той е бил страна, са продължили неоснователно дълго време.

4. На 14 април 2009 г. Съдът обявява жалбата за частично недопустима и решава да съобщи на Правителството оплакванията относно реакцията на властите след изчезването на сина на жалбоподателя, продължителността на гражданското производство и липсата на ефикасни средства за правна защита срещу тази прекомерна продължителност. Освен това Съдът решава да разгледа останалата част от жалбата и да се произнесе едновременно по нейната допустимост и по същество (чл. 29, ал. 3 от Конвенцията).

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

5. Жалбоподателят е роден през 1956 г. и живее в град София.

6. Към неопределен момент той се жени за г-жа Й. Ц. Техният син Съвестин Тодоров Деянов е роден на 22 септември 1988 г. През 1992 г. жалбоподателят и г-жа Й. Ц. се развеждат. Грижата за Съвестин е поверена на жалбоподателя.

А. Изчезването на сина на жалбоподателя и усилията да бъде открит

7. Следобед на 6 май 1997 г. Съвестин излиза да играе с друго момче – Б., но вечерта не се прибира. Жалбоподателят се обажда в полицията и след това отива в полицейското управление, за да обяви сина си за изчезнал.

8. На 7 май 1997 г. няколко полицейски служители посещават училището на Съвестин и намират Б. Момчето обяснява, че вчерашния следобед със Съвестин са играли на топка до малко езеро в квартала и Съвестин е паднал във водата. При все това, когато отиват на езерото, полицаите установяват, че в него има много малко вода. След като отново разпитват Б., той обяснява, че всъщност двамата със Съвестин са хванали автобус до центъра на града, където има голям пазар. Там са играли с топка до малък канал, който разделя двете платна на натоварен булевард. Съвестин изпуска топката във водата и при опит да я извади, самият той пада. Б. се опитва да помогне, но водата отнася Съвестин. Б. се прибира вкъщи.

9. Минувач, който е разпитан по-късно, твърди, че вечерта на 6 май 1997 г. е видял по канала да се носи топка.

10. На 7 или 8 май 1997 г. полицията претърсва канала, който на мястото, посочено от Б., е с дълбочина 60-70 сантиметра. Водоемът, в който се влива каналът, е претърсен от водолази. Претърсени са и всички наносни ивици около канала. Не са намерени следи от тялото на Съвестин.

11. Проверени са и спешните отделения на болниците, но Съвестин не е бил приет в нито едно.

12. На 9 и 12 май 1997 г. Съвестин официално е обявен за изчезнал. На 15 май 1997 г. и през следващите дни негова снимка е показана по националната телевизия и отпечатана в някои издания.

13. През следващите дни полицията събира сведения за родителите на Съвестин и за семейството на Б. Полицейски служители посещават майката на Съвестин, която по това време живее в Търговище. На 15 май 1997 г. е разпитана г-жа О., приятелка на семейството, която

твърди, че е получила анонимно телефонно обаждане относно Съвестин. По-късно полицията разследва не по-малко от пет други анонимни обаждания, които не разкриват нищо за местонахождението на Съвестин и по всяка вероятност са фалшиви, като са предизвикани от това, че случаят вече е много на шумял.

14. На 23 юли 1997 г. приятел на Б. обяснява, че последният му е казал, че Съвестин не се е удавил, а е бил отведен от двама мъже с жълта кола. Очевидно е, че Б. и преди това му е споменавал тази версия, но не става ясно при какви обстоятелства.

15. През 1998 г. или в началото на 1999 г. Б. е разпитан в присъствието на психиатри и психолози от Института по психиатрия към Министерството на вътрешните работи. На Съда не е представено експертното заключение, в което явно се твърди, че Б. е излъгал, когато е казал, че Съвестин е паднал в канала. При все това Б. е разпитван още няколко пъти в присъствието на експерти, които смятат, че той е казал истината.

16. На 17 януари и на 21 декември 2000 г., както и на 6 декември 2001 г. Б. е разпитан в хода на наказателното производство, свързано с изчезването на Съвестин (вж. параграфи 25 – 26 по-долу). Той повтаря, че Съвестин е паднал в канала и признава, че е излъгал приятеля си за това, че са го отвели двама мъже с жълта кола.

17. На неуточнени дати полицията разпитва майката и бабата на Б. и родителите на други приятели на Съвестин. Очевидно майката и бабата на Б. са обяснили, че според всичко, споделено от момчето, Съвестин трябва наистина да е паднал в канала. Полицията разследва и версията, но я отхвърля като несъстоятелна, че Съвестин е отвлечен по погрешка вместо Б., чийто втори баща имал неплатени дългове.

18. През м. ноември 1997 г. Българското бюро на Интерпол започва международно издирване на сина на жалбоподателя, като разпространява описание и снимки на момчето. През 2000 г. по искане на жалбоподателя описанието е допълнено.

19. На неуточнена дата през 1998 г. полицията провежда следствен експеримент с цел да се установи дали е състоятелна версията на Б., че Съвестин е паднал в канала. Видно е, че резултатите от експеримента са потвърдили тази версия.

20. През 1999 г. по заповед на Министъра на вътрешните работи случаят се разследва и от Националната служба за борба с организираната престъпност. Подобно на полицията НСБОП приема, че Съвестин най-вероятно е паднал в канала.

21. С посредничеството на Научноизследователския институт по криминалистика и криминология към Министерството на вътрешните работи през 2003 г. Департаментът по правосъдие на САЩ разработва портрет на Съвестин, отчитайки възрастовите изменения. Портретът е публикуван на страницата на Интерпол в интернет. Със съдействието

на Министерството на външните работи портретът е публикуван и в някои чуждестранни издания, очевидно безвъзмездно. При все това други медии отказват да публикуват портрета без заплащане.

22. Неколкократно през 2004 г. жалбоподателят изисква от правителството да заплати за разпространението на портрета в чуждестранни средства за масова информация. При все че Министерството на правосъдието и Държавната агенция за закрила на детето смятат, че средствата могат да се осигурят, тъй като Съвестин е “дете в риск”, с писмо на Министерството на външните работи от 18 януари 2005 г. жалбоподателят е информиран, че министерството “няма практика” да финансира подобни кампании. На неуточнена дата пресаташето на правителството също информира жалбоподателя, че няма практика за финансиране на медийни кампании и че, що се отнася до разходите, правителството трябва да се придържа към своя бюджет, който се определя от Народното събрание.

23. През 2005 г. полицията предоставя на разследващите органи информация за момчетата, родени между 1987 и 1989 г., които са напуснали България в периода 6 май – 31 декември 1997 г. и не са се върнали. Видно от данните не може да се установи местонахождението на Съвестин. На неуточнена дата полицията прави преглед на данни относно неидентифицирани тела, открити в България и в чужбина, като заключава, че нито едно от тях не е на Съвестин. Разследват се и непотвърдени данни, че Съвестин е бил забелязан в Ирак.

24. Съдът не разполага с повече подробности относно усилията на полицията да разкрие каква е съдбата на Съвестин. Момчето никога не е открито.

В. Наказателно производство във връзка с изчезването на сина на жалбоподателя

25. На 8 юни 1998 г. Софийска градска прокуратура образува наказателно производство за отвлечане срещу неизвестен извършител. Разследващите органи разпитват жалбоподателя, както и някои свидетели, които вече са били разпитани от полицията.

26. През м. ноември 2001 г. наказателното производство е спряно. Производството се подновява през м. октомври 2004 г. за разпитване на нов свидетел и е спряно отново през м. декември 2005 г., очевидно защото полицейското разследване не води до никакви конкретни резултати.

В. Граждански производства

27. По повод изчезването на сина си жалбоподателят завежда няколко поредици от граждански дела.

*1. Първа поредица от производства***(а) Първоначалното дело**

28. На 25 януари 2002 г. жалбоподателят завежда дело пред Софийски градски съд за претърпени вреди по вина на разследващите органи, полицията и Министерството на вътрешните работи, тъй като не са успели да реагират своевременно и ефективно на изчезването на сина му.

29. Между 2002 и 2006 г. Софийски градски съд провежда десет съдебни заседания, насрочени през периоди от три до девет месеца. Съдът разпитва няколко свидетели и допуска писмени доказателства. На 12 март 2003 г. се решава гледането на делото да продължи при закрити врата, тъй като се разглежда класифицирана информация за оперативните методи на полицията. Това решение обаче води до почти пълно блокиране на достъпа до делото, тъй като жалбоподателят и процесуалните представители на другите страни са затруднени да се сдобият с разрешителни за достъп до класифицирана информация; по тази причина повечето от съдебните заседания, насрочени след 12 март 2003 г., са отменени.

30. На 21 септември 2005 г. жалбоподателят подава жалба за бавност (вж. параграф 44 по-долу), като настоява, че производството се е проточило неоснователно дълго. С решение от 13 октомври 2005 г. Софийски апелативен съд постановява, че производството наистина е продължило твърде дълго, като разпорежда на Софийски градски съд да го ускори.

31. На 24 март 2006 г. Софийски градски съд се произнася, че не е компетентен да гледа делото и то е прехвърлено на Софийски районен съд. В Софийски районен съд делото се разделя на две части. Изглежда, че поне част от доказателствата, събрани от Софийски градски съд, са присъединени към двете нови дела. Делата са образувани като №№ 7150/06 и 11664/06.

(б) Дело № 7150/06

32. По това дело Софийски районен съд разглежда по чл. 45 и чл.49 от Закона за задълженията и договорите (вж. параграф 43 по-долу) жалба на жалбоподателя срещу Софийска следствена служба и Главна прокуратура. Според жалбоподателя Софийска следствена служба не е успяла да предприеме навременни действия за разследване на изчезването на неговия син, не е установила никакви заподозрени лица и не е събрала необходимите доказателства, като не е работила в ефективно сътрудничество с полицията. Що се отнася до Главната прокуратура, жалбоподателят твърди, че тя не е образувала наказателно производство веднага след изчезването на Съвестин, като

не е упражнила по надлежния ред надзор върху това производство и не е уведомила жалбоподателя за неговия ход.

33. С решение от 28 юни 2007 г. Софийски районен съд допуска жалбата и присъжда на жалбоподателя обезщетение за претърпените вреди в пълен размер на иска, който е 700 български лева или приблизителната равностойност на 360 евро. Съдът намира, че ответниците по делото не са съдействали надлежно на полицията, не са предприели своевременни действия по разследване на изчезването на Съвестин и не са информирали жалбоподателя своевременно за хода на криминалното разследване. Съдът намира, че ответниците не са действали съобразно задълженията си по чл. 3 от Конвенцията на Обединените нации за правата на детето, според който висшите интереси на детето би следвало да са тяхно първостепенно съображение.

34. След обжалване от страна на ответниците, на 7 ноември 2008 г. Софийски градски съд потвърждава решението на районния съд. Решението е окончателно за дадената въззивна инстанция. Освен това Софийски градски съд намира за недопустимо искането на жалбоподателя да увеличи размера на финансовия иск. Жалбоподателят обжалва тази част от решението за законосъобразност, но на 23 февруари 2009 г. жалбата му е отхвърлена от Върховния касационен съд.

(в) Дело № 11664/06

35. По това производство искът на жалбоподателя е насочен срещу Главна дирекция "Национална полиция", Столична дирекция на вътрешните работи и Министерството на вътрешните работи. Софийски районен съд разглежда оплакванията съгласно чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (вж. параграф 42 по-долу). Жалбоподателят твърди, че полицията не е била достатъчно подготвена да работи по случаи като този на Съвестин, не е реагирала своевременно на сигнала, че момчето е изчезнало и не е предприела своевременни мерки да го открие, като министърът на вътрешните работи не е приел необходимите подзаконови актове за ефективно издирване на отвлечени деца.

36. С решение от 17 август 2007 г. Софийски районен съд отхвърля жалбата. Съдът намира, че жалбоподателят не е обосновал твърдението си за претърпени вреди вследствие на действията на полицията и на Министъра на вътрешните работи; той е понесъл загуба поради изчезването на сина си, за което ответниците не носят отговорност.

37. След обжалване от страна на жалбоподателя, на 12 февруари 2009 г. Софийски градски съд потвърждава решението на Софийски районен съд, като освен това намира, че полицията "с много малки

изключения е направила всичко в рамките на своите правомощия”, за да открие Съвестин.

38. През м. юли 2009 г. жалбоподателят обжалва за законосъобразност. На 5 ноември 2009 г. Върховният касационен съд обявява жалбата за допустима. За 21 октомври 2010 г. е насрочено съдебно заседание за гледане на жалбата по същество.

2. Втора поредица от производства

39. През 2004 г. жалбоподателят завежда дело за вреди срещу Правителството на Република България, министрите на финансите, на правосъдието и на вътрешните работи и срещу Държавната агенция за закрила на детето с твърдението за неправомерност на техния отказ да финансират разпространението в чуждестранни медии на портрета на Съвестин с възрастови изменения (вж. параграфи 21 – 22 по-горе).

40. През 2005 г. Софийски районен съд дава ход на жалбата срещу правителството и отхвърля жалбите срещу всички останали ответници. Като се позовава на задълженията на държавата съгласно Конституцията на Република България и Конвенцията на Обединените нации за правата на детето, съдът намира, че правителството е задължено да осигури обезпечение за полагащата се на Съвестин закрила и грижа. Ето защо правителството е трябвало да разгледа искането на жалбоподателя за финансиране и да удостовери дали му е било възможно да го отпусне. Правителството е разполагало с необходимите средства и с процедурен механизъм да ги задели. Освен това жалбоподателят неколkokратно се е обръщал към правителството с тази молба. Правителството не се е отзовало с необходимото разбиране и това е неправомерно.

41. На 17 август 2006 г. и на 5 ноември 2007 г. решението на Софийски районен съд се потвърждава от Софийски градски съд и от Върховния касационен съд съответно. Съдът присъжда на жалбоподателя обезщетение на стойност 10 000 лв., което е приблизителната равностойност на 5 100 евро.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО

A. Отговорност на държавата за вреди

42. Отговорността за вреди от страна на държавата е предвидена съгласно Закона за отговорността на държавата и общините за вреди от 1988 г. (“ЗОДОВ”). Член 1 от този Закон предвижда, че държавата отговаря за вредите, причинени на граждани от незаконосъобразни актове или бездействия на държавни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на служебните им задължения.

43. В определени случаи, когато националният съд приеме, че разпоредбите на ЗОДОВ не са приложими, исковете срещу държавните органи се разглеждат по общия исков ред, предвиден в Закона за задълженията и договорите от 1950 г. Съгласно чл. 45 от този Закон всеки е длъжен да поправи вредите, които е причинил другиму. Според чл. 49 този, който е възложил на друго лице някаква работа, отговаря за вредите, причинени от него при или по повод изпълнението на тази работа. Една от предпоставките за носене на деликтна отговорност по тези разпоредби е неправомерността на оспорваните действия.

В. Жалби за бавност и молба за определяне на краен срок

44. Жалбите за бавност се подават по реда на чл. 217а от Гражданския процесуален кодекс от 1952 г., който е в сила до 1 март 2008 г. Разпоредбата е в сила от м. юли 1999 г. Жалбите се разглеждат от председателя на горестоящия съд, който може да разпорежда конкретни мерки за ускоряване на производството.

45. Съгласно чл. 255 – 257 на Гражданския процесуален кодекс от 2007 г., в сила от 1 март 2008 г., при бавност страните в производството могат да подадат молба за определяне на краен срок. Молбата се разглежда от съдия на горестоящия съд.

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 2 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

46. Жалбоподателят се оплаква, че след изчезването на неговия син на 6 май 1997 г. властите не са предприели своевременни и подходящи мерки момчето да бъде открито и да се разследва неговата участ. Той се позовава на членове 1, 4, 5, 6, 8, 10, 13 и 14 от Конвенцията и на чл. 2 от Протокол № 1.

47. Съдът смята, че това оплакване следва да бъде разгледано съобразно условията на чл. 2 от Конвенцията, който в частта, приложима към делото, гласи:

“1. Правото на живот на всеки се защитава от закона...”

48. Правителството твърди, че жалбата е подадена преждевременно и следователно е недопустима поради това, че не са изчерпани вътрешноправните средства за защита, тъй като делата, заведени от жалбоподателя срещу Министерството на вътрешните работи и полицията все още са в ход (вж. параграф 38 по-горе). Освен това правителството смята, че във вътрешното право са налице разпоредби,

които да формират правната и институционна рамка, необходима за ефективно издирване на изчезнали деца.

49. Жалбоподателят оспорва изявленията на правителството с аргумента, че делото му за вреди срещу Министерството на вътрешните работи и полицията не представлява ефикасно правно средство за защита по смисъла на чл. 35, ал. 1 от Конвенцията. Той подчертава отново твърденията си, че властите не са предприели необходимите мерки след изчезването на сина му. В частност, той настоява, че полицията твърде късно е започнала да издирва момчето, първоначално погрешно е заключила, че то се е удавило, не е разследвала ефективно версията за отвличане, закъсняла е с обявяването му за издирване и сигнализирането на Интерпол и не е изготвила негов портрет, отчитайки възрастовите изменения.

Допустимост

50. Съдът отчита, че може да се повдигне въпросът за статута на жертва на жалбоподателя, тъй като в два случая националните съдилища са отсъдили, че според вътрешното право държавните власти са нарушили задълженията си за закрилата на неговия син и са му присъдили обезщетения. В хода на първата поредица от производства съдът е установил, че наказателните органи не са разследвали надлежно изчезването на Съвестин и е присъдил на жалбоподателя обезщетение в размер на 700 лв. (вж. параграфи 32 – 34 по-горе). В хода на втората поредица от производства съдът е установил, че Правителството също не се е отзовало своевременно на молбата на жалбоподателя да финансира разпространението на портрета на Съвестин с възрастови изменения в медиите и е присъдил на жалбоподателя обезщетение на стойност 10 000 лв. (вж. параграфи 39 – 41 по-горе). Съдът отчита и факта, че разглеждането на делата, заведени от жалбоподателя срещу Министерството на вътрешните работи и полицията, все още е в ход (вж. параграф 38 по-горе), което, според довода на правителството (вж. параграф 48 по-горе), може да наведе на въпроса, че не са изчерпани вътрешноправните средства за защита.

51. При все това Съдът смята, че не е необходимо да преценява дали може да се приеме, че жалбоподателят е жертва на твърдяното нарушение на чл. 2 от Конвенцията и дали същият е изчерпал вътрешноправните средства за защита, тъй като е на мнение, че настоящото оплакване по принцип е недопустимо, предвид следните съображения.

52. Първото изречение на чл. 2, ал. 1 задължава държавата не просто да се въздържа от умишлено и неправомерно отнемане на човешки живот, но и да предприеме необходимите стъпки за опазване

на живота на тези, които попадат в нейната юрисдикция. Това вменява на държавата първостепенно задължение да защитава правото на живот, като въведе ефективни наказателно-правни разпоредби, с които да възпира извършването на престъпления срещу личността, скрепени с механизъм за правоприлагане с цел превенция, прекратяване и налагане на наказание при нарушения на тези разпоредби. Това задължение при определени обстоятелства прераства и в позитивен ангажимент властите да вземат предохранителни оперативни мерки за защита на лица, чийто живот е изложен на опасност поради престъпни действия на други лица (вж. *Осман срещу Обединеното кралство (Osman v. the United Kingdom)*, 28 октомври 1998 г., § 115, Доклади за решения и присъди 1998-VIII).

53. За възникването на позитивно задължение обаче следва да се потвърди, че властите са знаели или е трябвало да знаят за наличието на реален и непосредствен риск за живота на определено лице вследствие престъпните деяния на трето лице. Също така трябва да се установи, че властите не са предприели мерки в рамките на своите правомощия, които по разумна преценка е следвало да вземат, за да се избегне този риск. При все това, предвид трудностите, свързани с полицейската работа в съвременните общества, непредвидимостта на човешкото поведение и оперативния избор, който трябва да се направи съобразно приоритетите и ресурсите, обхватът на това позитивно задължение следва да се тълкува по такъв начин, че върху властите да не бъде наложено непосилно или несъразмерно бреме (вж. *Додов срещу България*, № 59548/00, § 102, ЕСПЧ 2008-...).

54. Като отново се връща към обстоятелствата по настоящото дело, Съдът смята, че след като веднъж са били сигнализирани, че синът на жалбоподателя е изчезнал (вж. параграф 7 по-горе), властите вече без съмнение са знаели, че има риск за живота му и за тях е възникнало позитивно задължение да предприемат мерки за неговата закрила по чл. 2 от Конвенцията. Следователно Съдът трябва да прецени дали действително предприетите мерки удовлетворяват изискванията на чл. 2, предвид обхвата на позитивното задължение, определен в предходните параграфи.

55. В тази връзка Съдът отбелязва, че издирването на Съвестин започва от деня след изчезването му. Полицията разпитва Б. и други свидетели (вж. параграфи 8 – 9 по-горе) и започва да претърсва канала, където Съвестин е паднал, според свидетелствата на Б. (вж. параграфи 8 и 10 по-горе). Няколко дни след изчезването Съвестин официално е обявен за издирване и негова снимка е показана по националните средства за масова информация (вж. параграф 12 по-горе). След това полицията събира сведения за семейството на Б. (вж. параграфи 13 и 17 по-горе) и разследва анонимни телефонни обаждания (вж. параграф 13 по-горе).

56. През м. ноември 1997 г. Българското бюро на Интерпол започва международно издирване на Съвестин (вж. параграф 18 по-горе). Властите събират информация за момчетата, които приличат на Съвестин и са напуснали страната, като са проверили и данните за неидентифицирани тела (вж. параграф 23 по-горе). С помощта на Министерството на вътрешните работи Департаментът по правосъдие на САЩ разработва портрет на Съвестин, отчитайки възрастовите изменения, като портретът е публикуван на страницата на Интерпол в интернет и разпространен от чуждестранни медии (вж. параграф 21 по-горе). Полицията предприема и други следствени действия (вж. параграфи 11 и 19 – 20 по-горе).

57. Истина е, че властите са могли да направят и повече, за да открият Съвестин. Съдът отбелязва например, че полицията не е започнала издирването незабавно след като жалбоподателят е подал сигнал за изчезването на сина си, а на следващия ден (вж. параграфи 7 – 8 по-горе), а Интерпол се включва едва няколко месеца по-късно. Освен това, както отсъждат и националните съдилища, през 2004 г. правителството не разглежда своевременно молбите на жалбоподателя за финансова помощ (вж. параграфи 22 и 40 по-горе).

58. При все това най-същественият въпрос е дали, предвид действащите практически съображения (вж. параграфи 53 – 54 по-горе), реакцията на властите като цяло е била адекватна на обстоятелствата (вж. *Додов*, цитирано по-горе, § 102). Според Съда отговорът на този въпрос е утвърдителен. В частност, Съдът не намира за неоснователно това, че полицията съсредоточава своите първоначални усилия за издирване на тялото на Съвестин в канала, като се има предвид, че това съответства на една от версиите за събитията, изложени от Б.: че Съвестин е паднал там (вж. параграфи 8 – 10 по-горе). Освен това полицията паралелно започва да проверява и други версии (вж. параграфи 12 – 13 и 15 – 18 по-горе). Съдът не намира, че реакцията на властите след сигнализирането, че Съвестин е изчезнал, е била неадекватна или по друг начин е в нарушение на позитивното задължение за закрила на живота му според чл. 2 от Конвенцията. Трагичният факт, че Съвестин не е бил открит (вж. параграф 24 по-горе) не опровергава това заключение, тъй като позитивното задължение на държавата, посочено в параграфи 52 – 53 по-горе, не може да се схваща като задължение за постигане на конкретен резултат.

59. Горното заключение не може да бъде оспорено и поради констатациите на националните съдилища, че разследващите органи и правителството са нарушили задълженията си да предприемат конкретни мерки за закрила на живота на Съвестин (вж. параграфи 32 – 34 и 39 – 41 по-горе), тъй като критериите за преценка според вътрешното право и според Конвенцията не следва непременно да

съвпадат. Вътрешното право, и в частност Законът за задълженията и договорите и ЗОДОВ (вж. параграфи 42 – 43 по-горе), предвижда носене на отговорност за случаи, при които органите са действали в нарушение на закона, докато нарушение на чл. 2 от Конвенцията, както е посочено по-горе (вж. параграф 53), е налице само ако властите не са предприели своевременни действия за закрила на живота на лице в риск. Ето защо констатацията на националните съдилища, че разследващите органи и правителството дължат обезщетение за вреди, след като са нарушили своите задължения по вътрешното право, не означава непременно, че е налице нарушение на чл. 2 от Конвенцията.

60. От гореизложените съображения следва, че това оплакване по чл. 2 от Конвенцията е явно необосновано и трябва да бъде отхвърлено в съответствие с чл. 35, ал. 3 и ал. 4 от Конвенцията.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 6, АЛ. 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

61. Жалбоподателят се оплаква, че е налице нарушение на чл. 6, ал. 1 от Конвенцията поради продължителността на първата поредица от производства (вж. параграфи 28 – 38 по-горе).

62. Член 6, ал. 1, гласи:

„Всяко лице, при решаването на правен спор относно неговите граждански права ... има право на ... гледане на неговото дело в разумен срок, от ... съд ...”

63. Правителството твърди, че жалбоподателят не е изчерпал вътрешноправните средства за защита, тъй като не е подал „жалба за бавност” по силата на чл. 217а от Гражданския процесуален кодекс от 1952 г. (вж. параграф 44 по-горе). Във всеки случай правителството смята, че продължителността на производствата не е била прекомерна; според него, периодът който следва да се вземе под внимание, започва да тече от м. март 2006 г., когато делото на жалбоподателя е прехвърлено към Софийски районен съд (вж. параграф 31 по-горе).

64. Жалбоподателят оспорва тези аргументи.

A. Период, който следва да се вземе под внимание

65. Съдът отбелязва, че производството е образувано на 25 януари 2002 г., когато жалбоподателят завежда дело за вреди (вж. параграф 28 по-горе). Ето защо периодът, който следва да се вземе под внимание, започва да тече от тази дата.

66. При все че разглеждането на някои от исковете на жалбоподателя приключва през 2009 г. (вж. параграф 34 по-горе), останалите искове, а именно тези, насочени срещу полицията и Министерството на вътрешните работи, все още се гледат от Върховния касационен съд (вж. параграф 38 по-горе). Съдът отбелязва,

че въпросният период може да се счита за приключил едва след като по всеки от исковите на жалбоподателя е налице окончателно произнасяне. Ето защо периодът, който следва да се вземе под внимание, все още не е приключил. Неговата продължителност е повече от осем години пред три съдебни инстанции, считано от началото на 2002 г. до настоящия момент.

Б. Допустимост

67. Съдът отбелязва възражението, повдигнато от правителството, че жалбоподателят не е изчерпал вътрешноправните средства за защита, тъй като не е подал „жалба за бавност” по силата на чл. 217а от Гражданския процесуален кодекс от 1952 г. (вж. параграфи 44 и 63 по-горе).

68. Съдът отбелязва също, че жалбоподателят веднъж се е възползвал от възможността за съдебна защита, посочена от правителството, като е обжалвал продължителността на производството, докато делото първоначално се е гледало от Софийски градски съд (вж. параграф 30 по-горе). Софийски апелативен съд действително констатира, че времетраенето на производството е било продължително (вж. параграф 31 по-горе). При все това трудно може да се установи дали това реално е довело до ускоряване на производството, тъй като скоро след това Софийски градски съд се произнася, че не е компетентен да гледа делото и то е прехвърлено на Софийски районен съд (вж. параграф 32 по-горе).

69. Съдът намира, че докато делото първоначално е било гледано от Софийски градски съд, неговият ход значително се е забавил поради опитите на страните да се сдобият с разрешителни за достъп до класифицирана информация (вж. параграф 29 по-горе). Съдът не е убеден, че създаването на положение е могло да се облекчи чрез подаването на допълнителни жалби за бавност, тъй като то очевидно е продължило няколко години, което не се дължи толкова на непредприемането на процесуални действия в разумен срок, колкото на неспособността на Софийски градски съд да организира гледането на делото по подходящ начин и на реда за достъп до класифицирана информация при граждански производства, предвиден по българския закон.

70. Съдът не намира, че е следвало жалбоподателят да прибегне до въпросното средство за съдебна защита в периода от 2006 г. до м. март 2008 г. (докато разпоредбата е в сила), тъй като не може да се смята, че през този период производството се е проточило особено (вж. параграф 75 по-долу).

71. Ето защо, като отчита обстоятелствата по делото, Съдът не смята, че жалбоподателят не се е възползвал от някое средство за

съдебна защита, тъй като то е шияло да бъде безрезултатно. В тази връзка настоящото оплакване не може да бъде отхвърлено с основаниято, че не са изчерпани вътрешноправните средства за защита.

72. Съдът също така счита, че оплакването не е явно необосновано по смисъла на чл. 35, ал. 3, от Конвенцията или недопустимо на други основания. Следователно трябва да бъде обявено за допустимо.

В. По същество

73. Разумната продължителност на производството следва да се преценява в светлината на обстоятелствата по делото и с оглед на следните критерии: сложността на делото, поведението на жалбоподателя и на съответните власти и правния интерес на жалбоподателите в спора (вж., наред с много други източници, *Фридлендър срещу Франция (Frydlender v. France)* [ГК], № 30979/96, § 43, ЕСПЧ 2000-VII).

74. По делото, поставено на разглеждане в момента, Съдът приема, че исковете на жалбоподателя са сложни, тъй като са свързани със сложна фактическа обстановка, за разследването на която е необходимо събирането на множество доказателства. При все това Съдът отбелязва, че същественото забавяне на производството е в периода между 2002 и 2006 г., докато делото първоначално е заведено пред Софийски градски съд. Това забавяне не се дължи на сложността на делото, а на неспособността на Софийски градски съд да организира гледането му по подходящ начин, както Съдът вече уточни (вж. параграф 69 по-горе). Следователно отговорността за това забавяне следва да бъде вменена на властите.

75. Съдът смята, че забавянето на производството, възникнало в периода между 2002 и 2006 г. е от решаващо значение, защото след прехвърлянето на делото на Софийски районен съд през 2006 г. и разделянето му на две части, обособените две дела са били разгледани в разумен срок: исковете, насочени срещу разследващите органи, са били разгледани в рамките на три години (до 2009) от три съдебни инстанции (вж. параграфи 32 – 34 по-горе), а останалите искове са на трета инстанция след приблизително четиригодишно производство (вж. параграфи 35 – 38 по-горе).

76. При все това фактът, че след 2006 г. съдилищата ускоряват разглеждането на исковете на жалбоподателя, не компенсира ненужното първоначално забавяне, в резултат на което продължителността на производството става прекомерна. От това следва, че по настоящото дело продължителността на производството не отговаря на изискването за „разумен срок“.

77. Ето защо е налице нарушение на чл. 6, ал. 1 от Конвенцията.

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

78. По-нататък жалбоподателят се оплаква на основание чл. 13 от Конвенцията, че не разполага с ефикасни средства за правна защита по отношение на продължителността на производството.

79. Член 13 гласи:

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.”

80. Правителството не представя коментар по това оплакване.

81. Съдът отбелязва, че настоящото оплакване е във връзка с оплакването по чл. 6, ал. 1, разгледано по-горе, и следователно трябва да бъде обявено за допустимо.

82. Член 13 от Конвенцията гарантира ефикасни правни средства за защита пред съответните национални власти за твърдяно нарушение на изискването по чл. 6, ал. 1 делото да бъде разгледано в разумен срок. Средствата за съдебна защита на разположение на ищеца пред националния съд се приемат за “ефикасни” по смисъла на чл. 13, ако чрез тях може да се предотврати извършването или продължението на твърдяното нарушение или да се предостави достатъчно и справедливо обезщетение за което и да е установено нарушение (вж. *Кудла срещу Полша (Kudła v. Poland)* [ГК], № 30210/96, § 156-7, ЕСПЧ 2000-XI).

83. В този случай, като взема предвид своето заключение относно продължителността на производството (вж. параграфи 73 – 77 по-горе), Съдът намира, че жалбоподателят е отправил основателна претенция по чл. 6, ал. 1.

84. Съдът се позовава на горните си констатации, че жалбата за бавност според действащото вътрешно право до 1 март 2008 г. не представлява ефикасно средство за съдебна защита, предвид конкретните обстоятелства по делото (вж. параграфи 67 – 71 по-горе). Освен това Съдът не смята, че и предвидената съгласно новия Граждански процесуален кодекс (в сила от 1 март 2008 г.) мярка за съдебна защита, а именно – молба за определяне на краен срок при бавност (вж. параграф 45 по-горе) – би била ефикасна, тъй като не би могла да компенсира закъснението, натрупано преди нейното приемане.

85. На Съда не са известни каквито и да е други средства за правна защита, с които производството да е могло да се ускори или да се предостави достатъчно и справедливо обезщетение за неговата прекомерна продължителност.

86. Следователно е налице нарушение на чл. 13 от Конвенцията.

IV. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛ. 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

87. Член 41 от Конвенцията гласи:

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.“

A. Вреди

88. Жалбоподателят претендира 10 000 евро за претърпени неимуществени вреди в резултат от продължителността на гражданското производство.

89. Правителството оспорва тази претенция.

90. Предвид всички обстоятелства по делото, Съдът присъжда на жалбоподателя 2 000 евро за неимуществени вреди.

Б. Разноски

91. Жалбоподателят претендира 6 700 евро за разноски, направени пред Съда.

92. Правителството оспорва тази претенция.

93. Според практиката на Съда жалбоподател има право на възстановяване на разноски само доколкото е доказано, че същите са действително и по необходимост направени и са в разумен размер. В този случай, като има предвид внесените документи по делото и горните критерии, Съдът намира за разумно да присъди сумата от 400 евро.

В. Лихва за забава

94. Съдът счита за подходящо лихвата за забава да бъде изчислена на основата на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка, с добавени три процентни пункта.

ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО:

1. *Обявява* оплакванията относно продължителността на производството и липсата на ефикасни вътрешноправни средства за защита за допустими, а останалата част от жалбата – за недопустима;

2. *Постановява*, че е налице нарушение на чл. 6, ал. 1 от Конвенцията;
3. *Постановява*, че е налице нарушение на чл. 13 от Конвенцията;
4. *Постановява*
 - (а) ответната държава да заплати на жалбоподателя в срок до три месеца от датата на влизане в сила на съдебното решение съгласно чл. 44, ал. 2 от Конвенцията долупосочените суми, преобразувани в левова равностойност по курса към датата на плащането;
 - (i) EUR 2 000 (две хиляди евро) за неимуществени вреди, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими;
 - (i) EUR 400 (четиристотин евро) за разноси, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими от жалбоподателя;
 - (б) след изтичане на указания тримесечен срок до извършване на плащането върху горната сума се дължи проста лихва в размер, равен на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка за периода на забава, с добавени три процентни пункта;
5. *Отхвърля* останалите искове на жалбоподателя за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски език и оповестено в писмен вид на 30 септември 2010 г. в съответствие с чл. 77, ал. 2 и 3 от Правилника на Съда.

Стивън Филипс
Заместник-секретар на Отделението

Ренате Йегер,
Председател